

SÉNAT DE BELGIQUE

RÉUNION DU 28 OCTOBRE 1937.

Rapport de la Commission de la Justice chargée d'examiner le projet de loi relatif à la tutelle des enfants naturels (amendé par la Chambre des Représentants).

(Voir les n°s 280 (session de 1933-1934), 192 (session de 1936-1937) et les Annales parlementaires de la Chambre des Représentants, séances des 4 et 9 juin 1937); les n°s 76, 168 (session de 1933-1934); 259 (session de 1936-1937) et les Annales parlementaires du Sénat, séance du 19 juillet 1934).

BELGISCHE SENAAAT

COMMISSIEVERGADERING VAN 28 OCTOBER 1937

Verslag uit naam der Commissie van Justitie, belast met het onderzoek van het wetsontwerp betreffende de voogdij der natuurlijke kinderen (door de Kamer der Volksvertegenwoordigers geamendeerd).

(Zie de n^{rs} 280 (zitting 1933-1934), 192 (zitting 1936-1937) en de Handelingen van de Kamer der Volksvertegenwoordigers, vergaderingen van 4 en 9 Juni, 1937); de n^{rs} 76, 168 (zitting 1933-1934); 259 (zitting 1936-1937) en de Handelingen van den Senaat, vergadering van 19 Juli 1934).

Présents : MM. Pierre VAN FLETEREN, président; COENEN, GILLON, NOËL, VAN DIEREN et ROLIN, rapporteur.

MESDAMES, MESSIEURS,

Après trois ans, le projet de loi, amendé par le Sénat en 1934, nous revient dans une forme très simplifiée, car il a subi une nouvelle amputation.

I. CONSIDÉRATION GÉNÉRALES.

Constatons toutefois l'accord des deux Chambres sur certains principes essentiels de la nouvelle législation :

1° il y a lieu à tutelle dans le cas d'enfants naturels non-reconnus ou reconnus par un seul auteur encore en vie; il n'y a pas lieu à tutelle dans le cas d'enfants naturels reconnus par leurs deux auteurs, tous deux en vie;

2° au cas où il y a eu reconnaissance de l'enfant par un de ses auteurs,

MEVROUWEN, MIJNE HEEREN,

Na drie jaar komt het door den Senaat in 1934 geamendeerd wetsontwerp ons terug onder een zeer vereenvoudigden vorm; immers het heeft een nieuwe verminking ondergaan.

I. ALGEMEENE BESCHOUWINGEN.

Stellen wij evenwel vast dat beide Kamers akkoord gaan over sommige hoofdzakelijke beginselen van de nieuwe wet :

1° er bestaat aanleiding tot voogdij in het geval van natuurlijke kinderen al dan niet erkend door een zijner nog levende ouders; er bestaat geen aanleiding tot voogdij in het geval van natuurlijke kinderen erkend door hunne twee nog levende ouders;

2° indien het kind is erkend geworden door een zijner ouders, is deze

celui-ci est tuteur de droit, la tutelle ne pouvant lui être enlevée contre son gré, sans motif grave et sans contradiction.

Les amendements apportés par le Sénat en 1934 sur l'un et l'autre points au projet initial du Gouvernement ont été intégralement conservés par la Chambre.

Mais celle-ci a retranché du projet initial les dispositions détaillées relatives à l'organisation des conseils de tutelle. Le Sénat avait déjà, de son côté, exprimé certaines craintes quant au caractère trop administratif de ces conseils enclins à faire application de règles routinières peu aptes à apporter aux enfants naturels l'intérêt et la sollicitude éveillée que leur faiblesse réclame. Le projet amendé par le Sénat s'était efforcé de concilier dans la composition des conseils l'élément professionnel représenté par le juge et les membres permanents, et l'élément affectif, à savoir des personnes ayant des raisons spéciales de porter de l'intérêt à un enfant déterminé. Même sous cette forme atténuée, la proposition gouvernementale n'a pas trouvé grâce devant la Commission de la Justice de la Chambre, qui se borne à renvoyer au droit commun pour la composition des conseils de famille, sauf à indiquer dans un amendement à l'article 409, l'opportunité de faire appel éventuellement aux membres des sociétés protectrices de l'enfance.

Votre Commission vous propose de vous rallier à cette suggestion. Celle-ci laisse pratiquement le champ libre au concours des associations privées, sans altérer le caractère de cette collaboration, ni le rendre obligatoire pour le juge dans les cas où elle pourrait paraître moins utile, indiscrete, voire même vexatoire.

* * *

van rechtswege voogd, daar de voogdij hem niet kan worden ontnomen tegen zijn wil zonder ernstige reden en zonder tegenspraak.

De amendementen door den Senaat in 1934 aan het oorspronkelijk ontwerp van de Regeering op sommige punten toegebracht werden door de Kamer volledig behouden.

Maar deze heeft uit het oorspronkelijk ontwerp de omstandige bepalingen gelicht die verband houden met de inrichting van de voogdijraden. Van zijn kant had de Senaat reeds doen blijken van een zekere vrees omtrent den al te bestuurlijken aard van deze raden die geneigd zijn te handelen naar sleur en slenter, hetgeen geschikt is om tegenover de natuurlijke kinderen blijk te geven van de belangstelling en van de bezorgdheid die hun zwakheid vergt. Het door den Senaat geamendeerd ontwerp had getracht in de samenstelling der raden het professioneel bestanddeel, vertegenwoordigd door den rechter en door de vaste leden, overeen te brengen met het gevoelsbestanddeel, namelijk de personen die bijzondere redenen hebben om belangstelling te voelen voor een bepaald kind. Zelfs onder dezen verzachten vorm kon het Regeeringsvoorstel geen genade vinden bij de Commissie van Justitie van de Kamer, die er zich bij bepaalt te verwijzen naar het gemeenrecht voor de samenstelling van de familieraden, mits in een amendement op artikel 409 te doen blijken van de gepastheid eventueel beroep te doen op de leden der vereenigingen voor kinderbescherming.

Uw Commissie stelt U voor in te stemmen met dezen wenk. Deze laat praktisch de baan vrij voor de medewerking van de private vereenigingen, zonder den aard van deze medewerking te doen ontaarden noch den rechter te verplichten daarop beroep te doen in de gevallen waarin zij minder nuttig, onbescheiden of zelfs plagend mocht blijken.

* * *

2. EXAMEN DES TEXTES.

Le texte de la Chambre a maintenu intégralement les deux premiers articles du projet, prescrivant : l'un, l'obligation pour l'officier d'état-civil d'informer le juge de paix de la naissance d'enfants naturels — pour donner éventuellement ouverture à la procédure de tutelle —; l'autre, amendant l'article 159 du Code Civil relatif aux autorisations de mariage d'enfants naturels pour substituer au « tuteur *ad hoc* » que prévoyait le Code, le tuteur régulier dont la création est prévue par le projet.

La première de ces dispositions a paru à votre Commission devoir être quelque peu modifiée, car l'amende de 1 à 100 francs est indéterminée quant à la compétence; votre Commission vous propose de fixer ce taux de 26 à 100 francs, et de préciser que les circonstances atténuantes y seront applicables.

Quant à l'ancien article 3 qui suggérerait l'addition au Chapitre II du Titre X du Livre Premier du Code d'une *section nouvelle* portant sur l'administration de la personne et des biens des enfants naturels mineurs, la Chambre propose, en ses articles 3, 4, 5 de se limiter à des additions, d'une part à la section I (art. 396, *a*, *b*, *c*); d'autre part, à la section IV du dit chapitre (amendements aux art. 405 et 409) du Code Civil.

Votre Commission estime cette suggestion heureuse dans son principe. Toutefois, il lui a paru :

1° que la rédaction du premier paragraphe de l'article 396*a* était d'une concision excessive, tandis que le deuxième figurerait plus utilement dans la disposition qui prévoit l'ini-

2. ONDERZOEK VAN DE TEKSTEN.

De tekst van de Kamer heeft de eerste twee artikelen van het ontwerp integraal gehandhaafd; het eene daarvan schrijft, voor den ambtenaar van den burgerlijken stand, de verplichting voor den vrederechter te verwtitigen van de geboorte van natuurlijke kinderen, ten einde eventueel de voogdijprocedure in werking te brengen; het andere amendeert artikel 159 van het Burgerlijk Wetboek, in verband met de toelatingen tot het huwelijk van natuurlijke kinderen ten einde den « voogd *ad hoc* » voorzien in het Wetboek, te vervangen door den regelmatigen voogd, waarvan de benoeming wordt voorzien in het ontwerp.

De eerste dezer bepalingen bleek aan uw Commissie eenigzins té moeten worden gewijzigd; immers de boete van 1 tot 100 frank is onbepaald wat betreft de bevoegdheid; uw Commissie stelt u voor dit bedrag te stellen van 26 tot 100 frank, en nader te bepalen dat daarop verzachtende omstandigheden van toepassing zijn.

Wat betreft het vroeger artikel 3, dat voorstelde aan hoofdstuk II van Titel X van het eerste boek van het Wetboek een nieuwe sectie toe te voegen, slaande op het beheer van den persoon en van de goederen der minderjarige natuurlijke kinderen, stelt de Kamer in de artikelen 3, 4 en 5 voor zich te beperken tot toevoegingen, eensdeels aan de eerste sectie (artikel 396, *a*, *b*, *c*); en anderdeels aan Sectie IV van bedoeld hoofdstuk van het Burgerlijk Wetboek. (Amendementen op de artikelen 405 en 409.)

Uw Commissie acht dit voorstel gelukkig in zijn beginsel. Zij heeft evenwel geoordeeld :

1° dat de tekst van de eerste paragraaf van artikel 396, *a*, uiterst bondig blijkt, terwijl de tweede nuttiger zou voorkomen in de bepaling die het initiatief van den vrederechter voor-

tiative du juge de paix pour la désignation du tuteur;

2° que les dispositions prévues comme article 396*b, c*, en reproduisant textuellement les anciens articles 475*h, i*, ne seraient pas à leur place dans une section qui, comme son titre l'indique, porte exclusivement sur la tutelle des père et mère;

3° que le texte proposé laissait ouvertes diverses questions, du reste omises dans le précédent projet, quant à l'application aux tutelles d'enfants naturels des articles 391 à 396, et 399 à 401*g*;

4° que l'article 396*c* faisait en grande partie double emploi avec l'addition proposée à l'article 405.

C'est afin de parer du point de vue technique à ces lacunes et imperfections que votre Commission vous propose le texte amendé ci-après.

Enfin, votre Commission estime nécessaire de déclarer expressément que la place adoptée par la Chambre et admise par le Sénat pour les dispositions relatives à la tutelle de l'enfant naturel, insérées dans les *premières sections* du chapitre II du Titre X du Code Civil rend de plein droit applicables à cette tutelle les dispositions des sections suivantes réglant les attributions des tuteurs, nomination et attributions des subrogés tuteurs, tuteurs *ad hoc* ou subrogés tuteurs *ad hoc*, conseils de famille, causes de dispense, exclusions et destitutions de tutelle, comptes de tutelle, convocations et délibérations des conseils de famille, recours contre leurs délibérations, causes d'incapacité, exclusion ou interdiction de participation au conseil de famille — dont l'application se trouvait expressément prévue à l'article 475*m* de l'ancien projet amendé.

ziet voor de aanduiding van den voogd;

2° dat de voorziene bepalingen, zooals artikel 396, *b, c*, die textueel de vroegere artikelen 475 *h, i*, weergeven, niet op hun plaats zouden zijn in een sectie die, zooals de titel aanduidt, uitsluitend handelt over de voogdij van vader en moeder;

3° dat de voorgestelde tekst verschillende vraagstukken openliet die trouwens in het vorig ontwerp werden weggelaten, in verband met de toepassing, op de voogdij van natuurlijke kinderen, van de artikelen 391 tot 396 en 399 tot 401 *g*;

4° dat artikel 396 *c*, grootendeels een herhaling is van de toevoeging voorgesteld bij artikel 405.

Het is om, in technisch opzicht, te voorzien in deze leemten en onvolmaaktheden, dat uw Commissie u den hiernavolgenden geamendeerden tekst voorstelt.

Ten slotte acht uw Commissie het noodig uitdrukkelijk te verklaren dat de plaats, goedgekeurd door de Kamer en aangenomen door den Senaat, voor de bepalingen betreffende de voogdij van het natuurlijk kind, die voorkomen in de *eerste secties* van hoofdstuk II van Titel X van het Burgerlijk Wetboek, van rechtswege op deze voogdij toepasselijk maakt de bepalingen van de volgende secties, die de bevoegdheid van de voogden, de benoeming en de opdracht van de toeziende voogden, van de voogden *ad hoc* of van de toeziende voogden *ad hoc*, de familieraden, de oorzaken van vrijstelling, de uitsluitingen en de afzettingen van voogdij, de bijeenroepingen en de beraadslagingen van de familieraden, het verhaal tegen hun beraadslaging, de oorzaken van onbekwaamheid, uitsluiting of verbod van deelneming aan den familieraad regelen; de toepassing van deze bepalingen was uitdrukkelijk voorzien in artikel 475 *m*, van het vroeger geamendeerd ontwerp.

Ceci nous permet d'omettre le dernier alinéa dont l'addition est proposée à l'article 396c, et qui se limitait à prévoir l'application à la tutelle naturelle des dispositions relatives aux tuteur et subrogé-tuteur *ad hoc*.

Le rapport et ses conclusions ont été approuvés à l'unanimité par votre Commission.

Le Président,
PIERRE VAN FLETEREN.

Le Rapporteur,
H. ROLIN.

Dit laat ons toe de laatste alinea te doen wegvallen, waarvan de toevoeging wordt voorgesteld bij artikel 396 c, en die zich er bij beperkte de toepassing op de natuurlijke voogdij te voorzien van de bepalingen betreffende den voogd en den toezienden voogd *ad hoc*.

Dit verslag met zijn conclusiën werd eenparig door uw Commissie goedgekeurd.

De Voorzitter,
PIERRE VAN FLETEREN.

De Verslaggever,
H. ROLIN.

**Texte amendé
par la Commission (1).**

ARTICLE PREMIER.

Les dispositions suivantes formeront l'article 57bis du Code Civil :

« L'officier de l'Etat-Civil qui reçoit la déclaration de naissance d'un enfant naturel doit en informer le juge de paix dans les trois jours.

» L'officier de l'Etat-Civil qui contrevient à cette disposition est puni d'une amende de 26 à 100 francs; s'il y a récidive, l'amende peut être portée au double.

» *L'article 85 du Code Pénal est applicable à la présente infraction.* »

ART. 2.

Dans l'article 159 du Code Civil, remplacer les mots « d'un tuteur *ad hoc* qui lui sera nommé » par les mots « de son tuteur ».

ART. 3.

(ancien art. 3, art. 396a).

Il est ajouté à la section I du chapitre II du Titre X du Livre Premier du Code Civil un article 396bis, ainsi libellé :

« *La tutelle de l'enfant naturel reconnu par un seul de ses auteurs appartient de plein droit à cet auteur.*

» *Si l'enfant naturel a été reconnu par ses deux auteurs et que l'un d'eux vient à décéder, la tutelle appartient de plein droit au survivant des père et mère.*

» *Les articles 390 à 396a sont applicables à la tutelle des enfants naturels.* »

(1) Les amendements sont imprimés en caractères italiques.

**Tekst door de Commissie
geamendeerd (1).**

EERSTE ARTIKEL.

De volgende bepalingen zullen artikel 57bis van het Burgerlijk Wetboek uitmaken :

« De ambtenaar van den burgerlijken stand die de aangifte van geboorte van een natuurlijk kind ontvangt moet, binnen drie dagen, den vrederechter daarvan verwittigen.

» De ambtenaar van den burgerlijken stand die deze bepaling overtreedt, wordt gestraft met een geldboete van 26 tot 100 frank; in geval van herhaling, kan de geldboete tot het dubbel opgevoerd worden.

» *Artikel 85 van het Strafwetboek is van toepassing op deze overtreding.* »

ART. 2.

In artikel 159 van het Burgerlijk Wetboek worden de woorden : « van een voogd *ad hoc* die over hem wordt aangesteld » vervangen door « van zijn voogd ».

ART. 3.

(vroeger art. 3, art. 396a.)

Aan Sectie I van Hoofdstuk II, van Titel X, van Boek I, van het Burgerlijk Wetboek wordt een artikel 396bis toegevoegd luidende :

« *De voogdij van het natuurlijk kind door een zijner ouders erkend behoort van rechtswege aan dezen ouder.*

» *Werd het natuurlijk kind door zijn beide ouders erkend en komt een daarvan te overlijden, dan behoort de voogdij van rechtswege aan den langstlevenden ouder.*

» *De artikelen 390 tot 396a zijn van toepassing op de voogdij der natuurlijke kinderen.* »

(1) De amendementen zijn in cursief gedrukt.

ART. 4

(ancien art. 3, art. 396b).

Il est ajouté à la Section II du Chapitre II du Livre Premier, Titre X du Code Civil, un article 401bis, ainsi conçu :

« Le père ou la mère naturels qui auront reconnu l'enfant naturel, ou en cas de double reconnaissance le dernier mourant, aura le droit de choisir un tuteur, dans les formes *et sous les limites* prévues à la présente section. »

ART. 5.

(ancien art. 3, art. 396c et 396a, 2e al. et ancien art. 4).

L'article 405 est complété par les trois alinéas suivants :

« *Il sera de même pourvu par le conseil de famille* à la nomination d'un tuteur, si l'enfant naturel n'a été reconnu par aucun de ses auteurs, ou si, reconnu par ses deux auteurs, mineur et non émancipé, *il reste sans père ni mère*, ni tuteur élu par ses père ou mère, comme aussi lorsque le tuteur de l'une des qualités ci-dessus exprimées se trouvera ou dans le cas des exclusions dont il sera parlé ci-après, ou valablement excusé.

» En cas d'absence de reconnaissance, le juge de paix, *avant de convoquer le conseil de famille en vue de la désignation d'un tuteur*, signale à la mère — non mariée — de l'enfant, indiquée dans l'acte, les effets juridiques s'attachant à la reconnaissance et les formes dans lesquelles il peut y être procédé.

» Les fonctions du tuteur conférées par le conseil de famille prendront fin en cas de reconnaissance volontaire postérieurement à sa désignation, à moins que cette reconnaissance ne soit contestée judiciairement; en ce cas, le tuteur demeurera en fonctions jusqu'au jugement définitif. »

ART. 4.

(vroeger art. 3, art. 396b).

Aan Sectie II van Hoofdstuk II van Boek I van Titel X van het Burgerlijk Wetboek wordt een artikel 401bis toegevoegd luidende :

« De natuurlijke vader of moeder die het natuurlijk kind hebben erkend, of in geval van dubbele erkenning de langstlevende, heeft het recht een voogd te kiezen, in de vormen *en binnen de grenzen* bij deze afdeeling voorzien. »

ART. 5

(vroeger art. 3, art. 396c en 396a, al. 2 en vroeger art. 4).

Aan artikel 405 worden de drie volgende alinea's toegevoegd :

« *Door den familieraad wordt eveneens voorzien* in de benoeming van een voogd, zoo het natuurlijk kind door geen enkel zijner ouders werd erkend, of zoo, door beide ouders erkend zijnde, minderjarig en niet mondig verklaard, *het zonder vader noch moeder*, noch zonder voogd door den vader of de moeder aangeduid overblijft, alsmede wanneer de voogd, eene der opgenoemde betrekkingen hebbende, zich bevindt in een der gevallen van uitsluiting waarvan hierna wordt gesproken, of geldig is verschoond.

» Bij gemis van erkenning wijst de vrederechter, *alvorens den familieraad bijeen te roepen voor de aanwijzing van een voogd*, de in de akte vermelde ongehuwde moeder van het kind op de juridische gevolgen van de erkenning en op de vormen waarin deze kan geschieden.

» De betrekking van voogd door den familieraad opgedragen, neemt een einde in geval van vrijwillige erkenning na de benoeming, tenzij deze erkenning in rechten wordt betwist; in dit geval blijft de voogd zijn ambt waarnemen tot het eindvonnis. »

ART. 6
(ancien art. 5).

L'article 409 du Code Civil est complété comme suit :

« soit à défaut de ceux-ci quand il s'agira d'enfants naturels, des membres des sociétés protectrices de l'enfance. »

ART. 6
(vroeger art. 5).

Artikel 409 van het Burgerlijk Wetboek wordt aangevuld als volgt :

« hetzij bij ontstentenis dezer laatsten, waar het natuurlijke kinderen geldt, de leden van vreenigingen voor kinderbescherming ».